

KÖKTÜRK, Erol, "Haritacı Ekrem ULSOY", Mühendislik Mimarlık Öyküleri III, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Yayını, ISBN: 978-9944-89-575-0, 1. Baskı, Mayıs 2008, 207 s (s: 107-133).

HARİTACI EKREM ULSOY...*

Erol KÖKTÜRK

"Gencecik bir öğrenciydi Berlin'de. Genç Cumhuriyetin bir bursiyeri olarak gitmişti. Berlin Teknik Yüksek Okulu'nda okuyor, haritacılığı öğreniyordu. Almanya'da durum normal değildi. Bir arkadaşı, gerekli olur diyerek, Japon güreşi öğrenmesini öğütlemişti. Derslerden sonra, akşamları, bir spor salonunda Jiu-Jitsu öğreniyordu.

Bir gün antrenmanı bitmiş, gece 23 dolaylarında eve dönüyordu. Sokaklarda bir olağanüstülük vardı. Her taraf panzer ve asker doluydu. Bunlar Hitler'in SS'leri ve SA'lardı. Hitler, erki ele geçirmişti. Evler basılıyor, Yahudiler toplanıyordu.

Hızlı adımlarla eve yöneldi. Bir evin önünden geçerken, içeriden sıkılan kurşunların parke taslardan çıkarttıkları kıvılcımları görünce koşmaya başladı. Eve girdi, hemen pijamalarını giydi ve yatağa girdi.

Gece yarısı, 2 sıralarında kapı kırılıncasına çalındı. Kalktı. Kapıyı açtı. SA'lar hiçbir şey sormadan içeri doluştular. Biri "Ellerini kaldır" diye bağıyordu, diğeri "Giysin" diye. "Aynı anda ikisini birden yapamam ki, evladım" diyordu anlatırken... Türk olduğunu anlatmaya çalışıyordu. Ama çok iyi konuştuğu Almanca'sından ve esmerliğinden yitiriyordu. Tüm çabaları yetersiz kalıyor, inandırıcı olamıyordu. Sürükleyerek dışarı çıkardılar. SA'ların kolları arasında, yalınayak, panzere doğru sürükleniyordu. Panzere bir bindirseler her şeyin biteceğinin farkındaydı. Tam o sıra balkondan bir ses yükseldi. Ev sahibiydi bağıran:

- O'nu bırakın!.. O, Türk!.. O'nu Atatürk gönderdi!

"Şimdi yaşıyorsam, ATAÜRK sayesinde yaşıyorum," diyordu söyleşi öncesi"

mini Prof. Macit ERBUDAK ve Prof. Dr. h.c.Burhan TANSUĞ ile Mühendisleri Odası'nın 1 numaralı üyesi değerli öğretmenimizle 26.04.1989 ve 20.07.1998 günleri yapılan kayıtlı görüşmelerden derlenmiştir. Prof. Dr. h.c. h.c. Ekrem ULSOY, 15.07.2002 günü aramızdan ayrılmıştır.

- Hocam, Siz sivil haritacılık eğitimini başlatan 3 hocamızdan birisiniz. Sizin aktif olarak, aralıksız olarak, hiç aralık vermeden mesleğimize ve sektörümüze hizmet vermenizin 50. yılını kutladık. Ben bugünlere dönmek üzere, şimdilik, biraz gerilere gitmek istiyorum. Sizin çocukluğunuza, 1912 yılına, Halep'e... Hangi koşullarda dünyaya geldiniz?

ULSOY: Benim babam askerdi. Benim dünyaya geldiğim sene Suriye, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir parçasıydı. Dolayısıyla ben Osmanlı İmparatorluğu devrinde doğmuş bir insanım. Babam Birinci Dünya Savaşı sıralarında Suriye'de, hatta Yemen cephesinde bulunmuş bir insan. Bizim evimiz Halep'teymiş. Ben orada dünyaya gelmişim. Aslında nüfus kağıdında Halep diye yazar. Ama tam doğum yeri hiç kimsenin bilmediği bir yerdir. Ben de yerini bilmiyorum. Ancak Halep'e yakın, Muarra diye bir yer. Muarra'da dünyaya gelmiş, Halep'te nüfusa kaydolmuşum.

- Halep'te ne kadar kalmışsınız?

ULSOY: Hiç bilmiyorum. Osmanlı ordusu çekiliyor. Annemin babası, dedem de Elazığ'da. Babam bizi, cephe boşaltılacağı için, dedeme bırakıyor. Kendisi tekrar işinin başına gidiyor. Sonradan da İstanbul'a geliyor. Bir süre sonra bizi dedemden aldırıyor. İstanbul'a yerleşiyoruz. Yani okul çağından önce İstanbul'a gelmiş ve yerleşmiş bulunuyoruz. İlk evimiz de Cağaloğlu'daydı. Yanında şimdi Sular İdaresi var.

- Yani öğrenim döneminiz İstanbul'da başladı?

ULSOY: İlkokul dahil, İstanbul'da başladı. İşin enteresan tarafı, bir özel okula girdim. Eski isimlerden bir Agah Sırrı Levent vardı. O, eğitimci ve yazardı. Onun kurduğu bir okul vardı. Oraya giderdim. Bu okulun özelliği, öğleye kadar Fransızca, öğleden sonra Türkçe tedrisat yapılırdı. Ve ben ilkokulda Fransızca öğrendim. Oraya devam ederken evimiz yandı. Tamamen sokak ortasında kaldık. Borç-harç yanan evin yerine tek katlı binayı yaptık. Tabii ki özel okul paralıydı. Babam ise emekli olmuştu. Bana nazaran yaşlı bir babaydı. 3 kardeşe, üçümüze birden bakacak durumu yoktu. Beni özel okula veremedi artık. Ve devletin okuluna girdik. Reşit Paşa İlkokulu'na devam etmeye başladım. Böylece Fransızca eğitim bitmiş oldu. Bundan sonra Vefa Ortaokulu'na, sonradan liseye dönüştü, gittim. Ortaokulu burada bitirdim. Tam ben ortaokulda iken Soyadı Kanunu çıktı.

- Ortaokul, lise bitti. O zamanlar, kafanızda olmak istediğiniz bir meslek var mıydı? Yoksa rastlantılar sonucu mu haritacı oldunuz?

ULSOY: Vardı. Babamın etkisiyle matematiğe çok merak ettiğim için daha ortaokulda iken mühendis olmaya karar vermiştim. Bir kere "harita mühendisliği" diye bir konunun mevcudiyetinden bahsedilemezdi eskiden. Ben 1930-1931 senesinde liseden mezun oldum. "Ne yapacağız, ne edeceğiz?" diye düşünüyorum. Baktık Avrupa imtihanı diye gazetelerde hiçbir ilan yok. "İlan asılsa da imtihana gireyim" diye düşünüyorum. Hemen hemen her sene imtihan açılıyordu. Fakat o sene, 1931 senesi, Türkiye'nin ekonomik bakımdan gayet zayıf bir dönemi. Devlet imtihan açamıyor, kimseyi gönderemiyor. Ben kalktım buradaki Mühendis Mektebi'ne girdim, Teknik Üniversite'ye. Ve sonradan imtihan açıldı. Tek ilan da Harita Genel Müdürlüğü'nün ilanı. "Avrupa'ya harita mühendisliği tahsili için 2 kişi gönderilecektir". Bütün Türkiye'den 2 kişi. Başka bir müessesenin açtığı bir imtihan da yok. Neyse biz ona girdik. Ben İstanbul'dan girdim. Hüseyin Bozkır da Ankara'dan. Ve şart da şu: Okuduğu liselerin namzet göstereceği kişiler katılabilir imtihana. İstanbul Lisesi namzet olarak beni gösterdi. İmtihana İstanbul'dan 30-40 kişi katıldı. Ankara'da da Hüseyin Bozkır girdi ve kazandı. Biz beraberce Avrupa'ya gittik.

Tabii bunlar olup biterken ben Teknik Üniversite'yi kazanmışım. Orada dersler başlamış. 1 ay geçmiş. Teknik Üniversite'ye de dördüncülükle girmiştim. Birinci Mustafa İnan'dı. Rahmetli Mustafa İnan'la aynı anda girdim üniversiteye. Ona "Adanalı" derdik. Ben 1-1,5 ay kadar kaldım. Onunla aynı şubelerdeydik.

Bir gün "Avrupa imtihanını kazandınız" diye bir cevap gelmiş. Babam bir mektupla geldi. "Oğlum, Mühendis Mektebini kazanmışsın" dedi. "İstersen gidersin" dedi. "Tabii" dedim, "Gideceğim". Teknik Üniversiteyi bıraktık, Almanya'ya gittik. Hüseyin Bozkır'la trene bindik. Gittik.

- Giderken Almanca bilmiyordunuz değil mi?

ULSOY: Hiçbir şey. O kadar bilmiyoruz ki, trenle gidiyoruz. "Çay içelim," dedik. Ne para vereceğiz bilmiyoruz. Paranın adını bile bilmiyoruz. Hüseyin'le beraber bir avuç para tutuyorduk. Adam içinden alıyordu. İnsafına kalmış.

- Hocam, Almanya'ya gittiniz. Başlangıcın bilinen zorlukları...

ULSOY: Hemen mektebe başlatıyorlar. Evvela lisan için 1 sene. Ben 1 sene kalmadım. 9 ay kaldım. Yılbaşından 1 hafta sonra gittik. Mektep başlamıştı. Öğretim senesinin ortası. Beni Rus bölgesinde, haritada bile yoktur, Lüben diye küçücük bir yere gönderdiler. Breslau'ya yakın bir yer. Orada lisan öğrendik. "Türk'le konuşmayalım" diye de Hüseyin'i başka bir yere gönderdiler. 9 ay sonra Berlin'e geri döndüm. Talebe müfettişimiz de, o zaman, Halk Partisi'nin en tanınmış isimlerinden ve sonra milletvekili olan Cevat

Dursunoğlu.

- Eğitiminiz, yabancı dil dışında ne kadar sürdü?

ULSOY: 4,5 yıl sürdü.

- Mezun olduğunuzda sizde nasıl bir haritacılık birikimi oluştu? Çünkü giderken mesleğe ilişkin bir şey bilmediğinizi söylemişsiniz. Meğer haritacılık neymiş?

ULSOY: "Harita Dairesi'ne gideceğim" diyordum. Benim mecburi hizmetim vardı. Öğrenim parasını Harita Dairesi vermişti. Onların hesabına mecburi hizmet yapacağız. Dolayısıyla Harita Genel Müdürlüğü'ne hizmet edeceğiz. Orada çalışacağız. O nedenle dışarı çıkmak, başka bir yere gitmek, serbest çalışmak... Böyle bir kavram yoktu ortada. Harita mühendisleri, dünyanın her yerinde, yolla, projelene ile ilgili de dersler alırlar. İnşaatla ilgili bilgiler de edinirler. Bunlar çoğunluk seçmelik derslerdir. Ben, "yolu filan ne yapayım" dedim. "Nasıl olsa Harita Genel Müdürlüğü'nde çalışacağım. İnşaatla ilgili, kanalizasyonla ilgili derslerin bana lazım olacağı yok. Onları atayım, bunların yerine tamamen matematiksel konular alayım" diye düşündüm. Nitekim onları attım. Potansiyel teorisi, diferansiyel geometri gibi tamamen matematik konularına devam ettim.

- Yani, deyim yerindeyse, Türkiye'de pratikte kullanabileceğiniz birçok konuyu almadınız. Dana çok kuramsal konularda yoğunlaştırdınız kendinizi...

ULSOY: Hayır. Son smestrlerde. Mesleki konuları seçtim de, meslek dışı dersleri deęiŐtirdim. Yani inşaatla ilgili dersleri bıraktım.

- *Türkiye'ye dnecektiniz. Oraya kalmak için gitmediniz. Zaten burs da almıŐtunuz. Ve döndünüz. Orada almıŐ olduğunuz eğitimle Türkiye koŐulları ne kadar uyuytu? Yani o dönemler Türkiye'de haritacılık ne düzeydeydi?*

ULSOY: Hiçbir Şey yoktu.

- *Hiçbir Şey yok muydu?*

ULSOY: Hiçbir Şey yoktu. Harita Genel Müdürlüğü'nde de bir tek mühendis yoktu. Ve Harita Dairesi'ni Albaylar Kurulu yönetiyordu.

- *Onlar haritacılıktan anlıyorlar mıydı?*

ULSOY: Onların yetiŐme tarzlarını biliyorsunuz. Harita Ahz ve Tersim Mektebi (Harita Alım ve izim Okulu) diye bir okul vardı. Oralarda yetiŐmiŐler, bir Şeyler ęrenmiŐler. Harita Dairesi eskiden İstanbul'daymış. İstiklal Savaşı sırasında Ankara'ya nakledilmiş. Onların kendilerine göre yetiŐme tarzları var. Tabiatı ile mühendislikle hiç alakası yok. Ve dolayısıyla mühendislik bilgileri hiç yoktu.

Sonradan mühendisler gelmeye başladı. Benden evvel de rahmetli Muhittin Aran geldi. leli epey oldu. Aslında benden gençti. Fakat çok takdir ettiğim, bilhassa organizasyon yönünden harikulade bir insandı. Yani görülmemiŐ derecede. Onun bir sözünü hatırlıyorum. Benden önce gelmiş. Araziye ıkıyor. Nirengi tesis ediyor. Gözlemler yapıyor. Dedi ki bana bir gün: "Ben" dedi, "Mesela Bolu'da nirengiye gidiyorum. İki ay sonra da oradaki iŐim bitecek. Mesela Adapazarı'na geçeceğim. Eğer 2 ay sonra Adapazarı'nda bana bir keser lazım olacaksa, ben onu 2 ay evvelden düŐünürüm. 2 ay evvelden oraya telefon aarım, yazı yazarım, "Keseri hazırlayın," diye. Ben gittiğimde keser hazır olur. Böylece benim iŐim aksamazdı," derdi. Rahmetli Macit Bey gibi matematikçi değildi. Ama Őayan-ı takdir bir mühendisti. Çok randımanlı, çok doğru çalışan, çok iyi çalışan ve her Şeyi teferruatıyla bilen bir insandı. Ne yazık ki vakitsiz kaybettik. O kadar Őayan-ı takdir bir insandı ki, ne zaman idare deęiŐse, O hiçbir zaman deęiŐmemiŐti. Her gelen O'nu yerinde tutmuŐtu. Bu O'nun ne kadar yetenekli olduğunu gösterir.

Harita Dairesi'nin teknik bakımdan yenilenmesini görüŐüyoruz. İlk zamanlar böyle geçti. Daima en esaslı, en derinlemesine bilgileri, rahmetli Muhittin Aran verirdi. Hemen bize sylirdi: Mesela Şu alanda Amerikalılar Şunu yapıyor, İsvireliiler bunu yapıyor, Fransızlar Şunu yapıyor, burada Şu kusuru bulmuŐlar, Şu yayında Şu var...

- *Yani hocam, zet olarak Şunu söyleyebilir miyiz: Harita Genel Komutanlığı'nda bugünkü haritacılık çalıŐmalarının aędaŐ anlamda temellerini sizler attınız. Bunu söyleyebiliriz değil mi?*

ULSOY: Evet. Çünkü, dediğim gibi, bizden evvel teknik esaslar yoktu. Parça parça iŐler vardı. Mesela Şimdi nerede ihtiyaç var? Diyelim ki Bolu'da. Bolu'ya bir ekip gider. Orada ller yapılır ve harita yapılır. Bölgesel olarak. Ertesi sene, mesela, diyelim Rus hududunda bir tehlike var. Harita yok. Savunma ya da taarruz, kısaca savaŐmak için harita yok. Haydi, acele oraya. Yani daima 'bir delik kapama' prensibine dayalı olarak, günlük Őartlara, günlük ihtiyaçlara, günlük tehlikelere karşı harita yapacak Şekilde bir çalışma düzeni vardı. Bu, bilimsel bir çalışma düzeni değildi. Ona göre çalıŐılıyordu.

Biz geldikten sonra, mühendisler Harita Dairesi'ni geldikten sonra, dedik ki "Bu böyle olmaz. Bir takım esaslar koyacağız. O esaslara göre iŐler yürüyecek". Bunun kararını aldık bir kere. Yani parça-parça çalışma yok. Çünkü bundan sonra yamalı bohça gibi olur. BirleŐmez. Nitekim her yerde dünya üzerinde harita yaparken, evvela, baŐlangıçta bir noktanın astronomik değerleri olması lazım. Sen parça-parça iş yaparsan, orada bir astronomik değer alıp onu başlangıç noktası olarak alacaksın. Ona

göre, ona dayalı olarak harita üreteceksin. Erzurum'a gidersen başka, güneye gider sen başka... Biz bir sistem kuralım dedik.

Parça-parçalılığın durumuna ait en önemli etken de şuydu: O dönemler İtalya'da Mussolini iktidardaydı. Mussolini, İtalyan nüfusu da korkunç artıyor, mütemadiyen bir nutuk çeker, "İtalya'ya sığmıyoruz. Biz Güney Anadolu'da yer istiyoruz" der. Bir nutuk çeker... Haydi herkes telaşlanır, güneye ağırlık verilirdi. Harita alımı bakımından. Veyahut Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü bilmem nerede araştırma yapacak, petrol arayacak v.b. O bölgede harita yapılırdı. Deminki tabiri tekrar kullanırsak, parça-parça, yalnız o bölgeye mahsus olacak, küçük alanlarda yerel çalışmalar. Ve bunların birleşmesine imkan yok.

Ayrıca sistem olmadığı için çeşitli devirlerde çeşitli yöntemlere göre de çalışmalar yapılmış. Yani bir sistem, bir prensip yok. Biz geldikten sonra "bir sistem koyalım" diye düşündük.

- Hocam, bu yıllar 1938-1939'lu yıllar değil mi?

ULSOY: Ben 1939'un 24 Mayıs'ında Harita Dairesi'ne girdim. 1938'de diploma aldım. Diplomayı aldıktan sonra, benim tahsil programımda değişik kurumlarda staj yapmak vardı. İlk stajı Berlin'de yaptım. Postdam Jeodezi Enstitüsü'nde. Sonra Münih Harita Dairesi'nde ve Münih Rasathanesi'nde stajlar yaptıktan sonra, baharda Harita Dairesi'ne döndüm. Çalışmalar ondan sonra başladı.

- Ne kadar çalıştınız?

ULSOY: Mayısın sonu olduğuna göre, Haziran başı diye düşünebiliriz. 1 Eylül'de de ben askere gittim. Yani 3 ay kadar çalıştım. Dolayısıyla fazla kalamadım. Benim askere gittiğim 1 Eylül günü Hitler Polonya'ya saldırdı. Yani İkinci Dünya Savaşı başladı.

Askerde önce kıta hizmeti vardı. Yedek Subay Okulu, Harbiye, şimdi Harbiye'de bulunan Askeri Müze'nin olduğu yeri. Biz askerliği orada öğrendik. Ondan sonra asteğmen olduk. Sonra 6 aylık kıta hizmeti vardı. Barış zamanında bu sürenin sonunda terhis olunurdu. Ben topçu olarak yetiştim. Davutpaşa Kışlası'nda Ölçme Alayı vardı. Burada asteğmenliği bitirip yıldız takar takmaz Harita Genel Müdürlüğü Ankara'ya çağırdı. Ve ben orada masanın başına geçtim. Ama terhis olmuş olarak değil. Askeri elbiseyle devam ediyorum. Normal zaman olsa terhis olacağım. Fakat harp içindeyiz. Bu nedenle benim ilk askerliğim 2,5 yıl sürdü. Ama bunun son 1 senesi Harita Genel Müdürlüğü'ndeki görevimin başında geçti.

O zaman harp içinde olduğumuz için kıtlık var. Ekmek karneyle veriliyor. Yani herkes aç. Asker olmanın şu faydası var: Askere iki misli ekme veriyorlardı.

Ondan sonra esas teknik çalışmalara başladık. İlk 3 ayda ne yapacaktık ki?

- Peki nasıl başladınız? Ne yapmaya başladınız?

ULSOY: Biz Fen Şubesi'ne tayin edildik. Ben, Hüseyin Bozkır ve Muhittin Aran orada mühendisiz. Yalnız Muhittin Aran sivillikten vazgeçti. İsteyen askeri mühendis olabiliyordu. Biz Fen Şubesi'nde toplanır, teknik kararlar almaya çalışırdık. Yani teknik esasların tespiti, mühendislerin içinde bulunduğu Fen Şubesi'nin toplantılarında olmuştur.

- Hocam, siz 5 kişi çalışmalarını başlattınız. Deyim yerindeyse, Türkiye'de haritacılığın iskeletini kurmaya başladınız. Yani o ana kadar, sözünü ettiğiniz gibi, bölük-pörçük yürüyen çalışmalara bir sistem getirmeye çalıştınız. Kurmuş olduğunuz sistem, o dönemler askeri amaçlara yöneltilmişti...

ULSOY: İstersen kısaca bilgi vereyim. O arada Kadri Paşa da Albay olarak Dresden'e gitmişti. O da mühendis oldu. Geldi. O da bize katıldı, Hemen Umum Müdür Muavini oldu. Daha evvel de Fen Şubesi Müdürü olmuştu. Nasıl bir sistem kuracağız? "Nirengi ağının bir bütün olması gerekir," dedik. Ama dünyanın hiçbir yerinde nirengi ağının bütün ülkeyi kaplamasına kadar beklenmemiştir. Çünkü bir taraftan ihtiyaçların karşılanması lazım.

Dedik ki "Türkiye'yi kaplayacak bir nirengi ağı kuracağız. Ama bunun bir de Türkiye'nin her tarafına, acele olarak, bir takım boşluklar olmasına rağmen, hızlıca dört bir tarafa yayılması lazım". Kadri Paşa'nın bir teklifi vardı. Kadri Paşa dedi ki: "Bizim ki yatık bir dikdörtgen şeklinde, belkemiği şeklinde olsun." Bu onun tabiridir. "Böyle bir nirengi ağı kuralım. Ortadan böyle geçsin. Ondan sonra, gerektiğinde yukarı-aşağı kollar çıkarırız. Türkiye'yi kaplarız. O zamana kadar onunla idare ederiz. Sonra bütününü birlikte hesaplarız," dedi. Biz "Hayır," dedik, "Öyle olmaz. Bizim komşularımız var, Rusya örneği var. Süper devlet Amerika var. Onlar da bu ihtiyacı duymuşlar ve birden bire kaplayamamışlar ülkelerini. Onlar halkalar teşkil etmişler. Biz de halkalar teşkil edelim." Çok uzun tartışmalar çıktı. Çok kızdı bize Kadri Paşa, "kendi dediği olmuyor" diye. Çünkü general olmuş. Biz ona karşı çıkıyoruz. "Böyle olmaz," diyoruz.

Neyse bizim tezimiz kabul edildi. Ve o sistemi kurduk. O sisteme göre, bilindiği gibi, halkalar oluşturuluyor 27 tane. Onlar önce 4'e bölünüyor. Sonra içleri dolduruluyor. O sistemi getirdik. Ayrıca bir de başlangıç noktasında astronomik gözlemler lazım. Başlangıç noktasının Ankara'ya yakın bir yer olmasını uygun gördük. "Meşedağı olsun," dedik. Ve benim ilk görevim, Meşedağı'na astronomik gözlemlere giden ölçü postasıdır.

- Ne kadar sürdü çalışmalar?

ULSOY: Bir yazı geçirdik orada.

- Hocam, eğitim olayına, 1949-1950 yıllarına gelmek istiyorum. O zamanlar Burhan Hocamızla, Macit Hocamızla tanışıyor muydunuz? Nasıl bir araya geldiniz?

ULSOY: Onlar daha sonra Avrupa'ya gönderildiler. Ben kendileriyle Avrupa'da tanıştım. Ben bitirirken onlar yeni başlıyorlardı. Macit Bey, galiba 1942'de geldi Türkiye'ye. Burhan Bey 1945'te geldi. Her ikisi de İkinci Dünya Savaşının kötülüklerini gördüler. Burhan Bey doğrudan yaşadı.

- Ama Türkiye'de farklı kurumlarda çalıştınız. Burhan Bey ve Macit Bey Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde çalıştılar...

ULSOY: Yok. Hayır. Hepimizi Harita Genel Müdürlüğü okuttu. Hepimiz oraya döndük. Celal Bey de dahil. Kadastronun falan gönderdiği yoktu. Avrupa'ya mühendis falan göndermiyordu o dönemler. Fakat onlar bir çaresini buldular, etki yaptılar, mecburi

hizmetlerini devrettirdiler. Ben de daha çalışmaya devam ediyordum. 1949'da Yıldız'da Bolüm açılınca, Macit Beyin teşebbüsü üzerine benim mecburi hizmetim de Milli Eğitim Bakanlığı'na devredildi.

- Hocam, 1940'lı yıllarda Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'nde mühendis düzeyinde teknik elemana gereksinme yoktu diyorsunuz. Yani Genel Müdürlükte böyle bir gereksinme duyulsa herhalde gönderirlerdi?

ULSOY: Hayır, yoktu. O ihtiyacı Macit Beyle Burhan Bey Genel Müdürlüğe girdikten sonra anlattılar rahmetli Mümtaz (Tarhan) Beye. Mümtaz Bey ondan sonra mühendis yetiştirmenin lüzumuna inandı ve Bölümün kurulmasına ön ayak oldu.

- Nasıl bir araya geldiniz? Daha sonra sivil haritacılık eğitimi başlatmak için bir araya geldiniz...

ULSOY: Yıldız'ın kurulmasına ön ayak olan Burhan Beyle, rahmetli Macit Beydir. Onlar Mümtaz Beyi ikna ettiler. Ve dediler ki, "Yıldız (İstanbul Teknik Okulu) 'da kuracağız. Kadastronun mühendis ihtiyacını karşılayacağız. Fakat bunun için evvela personel lazım. Biz iki kişi yetmeyiz." Ne olacak? "Ekrem'i de Harita Genel Müdürlüğü'nden isteyeceğiz". Onlar karar verdiler. İstendim. Kadri Paşa da Umum Müdür olmuştu. O da beni severdi. Fakat müşkülât çıkarmadı. "Git"

dedi. Müsaade etti. Ve biz 3 kişiyle bu işe başladık. Yani buluşmamızın nedeni, Yıldız'ın kuruluşudur. Yıldız kurulmasaydı, bir araya geleceğimiz yoktu.

- Daha önce aranızda, Türkiye'de bu eksikliği saptayıp da, haritacılık eğitimi konusunda hiç görüşme olmadı. Peki kafanızda nasıl bir eğitim modeli vardı?

ULSOY: Alman modeli. Kendimiz ona göre yetişmiştik. "Ona göre de bu işi yürüteceğiz," dedik.

- Hocam, bütün başlangıçlar zor. Siz de bir eğitim olayını başlatıyorsunuz. Neydi sizin için zor olan? Eğitimin temellerini atarken nerelerde zorlandınız?

ULSOY: Dedik ki, 3 kişi bu işe başlıyoruz. Ama 3 kişi bu işi çevirmeye yetmez. İlk günden genç arkadaşları kazanmaya çalıştık. Fakat o sıralar serbest çalışanlar, yani dışarıda çalışanlar çok para kazanıyor. İçeride çalışanlar tatmin olmuyorlardı, devletin verdiği maaşla. Hatta Hasan Kıran mesela, onu almaya çalıştığımızda dedi ki, "Hocam, ben hocalığı seviyorum. Ama o kadar maaş farkı var ki. Dışarıda kazanılanın yarısını bana devlet verse hemen gelirim." Ve biz senelerce bunu 3 kişi yürütürken çok üzüldük. "Biz ihtiyarlıyoruz. Ve gençlerin gelip bizim arkamızdan bu işe devam edecekleri yok. Bu iş batacak," diye endişe ediyorduk. Sonra ben bir teşebbüs yaptım. Oda'ya dedim ki, "Harita Mühendisleri Odası'nın vazifesi mesleği tanıtarak, mesleğin devamını sağlamak olduğuna göre, devamı da bu müessesenin yaşamasına bağlı olduğuna göre, Oda'nın bizim elemanlarımıza yardım etmesi şart. Bu kaçınılmaz." Ben kendim Oda'ya giderek rica ettim. Dedim ki, "Devletin verdiği para az. Devletin verdiği para kadar da siz yardım yapacaksınız." Bunu ben sağladım. Onun üzerine eleman bulduk. Ondan sonra işimizi genişlettik.

Ne gibi müşküllerle karşılaşmıştık? Personel ihtiyacımız oldu. Sonra alet ve malzeme ihtiyacı olduğunu düşündük. Fakat Macit Bey, daha kuruluşta alet ve malzemeye ihtiyaç olduğunu düşündüğü için araştırmış. "Çeşitli kurumların ne çeşit alet-edevatı var," diye sormuştu. Çünkü Bölümün kurulması için daha evvel Mümtaz Beyin ikna edilmesi lazım. Mümtaz Bey de akıllı bir adam, tecrübeli bir idareci. Haklı olarak diyebilirdi ki, "Elinizde hiç alet yokken, yalnız 3 kişiyle bu iş yürümez." Bu nedenle Macit Bey bütün kurumları didiklemiş. Bazılarında hiç kullanmadıkları aletler var. Nereden olduğunu bilmiyorum. Bir yerden 60-70 tane plançete bulmuştu. Hiç kullanılmamış.

Belki bizim el koyduğumuzdan 20 sene evvel alınıp de ambalajı bile açılmamış aletler. Bunları aldık. Bölüme devirleri yapıldı. Mümtaz Beye ve diğer yetkililere de, "Biz eski de olsa birtakım aletler bulduk. Artık bizim açılmamız için bir engel yok," dedik. Sonra da ilk fırsatta onları ıskartaya çıkardık. Yeni aletler almaya gayret ettik.

Kısacası, bizi, personel işi, alet işi, bir de tabiatıyla yayın-kitap işleri düşündürüyordu. Zamanla bunların hepsini çözmek için çaba gösterdik.

SOYADI : ULSOY	ODA SİCİL NO. : A	RESİT VEYALİ 1907-1908						
ADI : EKREM	ODAYA KAYIT TARİHİ : 3.3.1954							
BABA ADI : ALİ GALİP	MEDENİ HALİ : EVLİ							
ANA ADI : NACİYE	DİNİ : İSLÂM							
CİNSİYETİ : ERKEK	NÜF. KAY. OLDUĞU YER : İSTANBUL - EMİNÖNÜ							
DOĞUM YERİ : HALEP 8500	HANE. CİLT. SAHİFE NO. : 50/2 - 4 - 127							
DOĞUM YILI : 1328 1903	CÜZDAN NO. : 683999 B							
ÖĞRENİM DURUMU								
YILI	OKUL VEYA ÜNİVERSİTENİN ADI	YERİ	UNVANI	İHTİSASI	DİPLOMA No.	BİLDİĞİ DİLLER : Almanca - Fransızca	ÖDÜL VE CEZA :	
1930-31	İSTANBUL ERKEK LİSESİ	İSTANBUL						
1938	BERLİN YÜKSEK TEKNİK OKULU	BERLİN	Y.Müh.	Har-Kad	Ruhsat No 534			
			22 27					
İKÂMETGÂHI : TEŞVİKİYE GÖKMAR SOKAK 47 İSTANBUL							ASKERLİK DURUMU	YAPTI
							TEL :	

- Hocam, anımsayabiliyor musunuz, mühendis düzeyinde sivil haritacılık eğitimi başladığında Türkiye'de kaç tane harita mühendisi vardı?

ULSOY: Bizden önce hiç yoktu. Kadri Paşa bile bizden sonra.

- O zamanki adıyla Şube'ye giren ilk öğrencilerin sayısı neydi?

ULSOY: Bölüme mi? 7 kişiydi.

- Hocam, siz 32,5 yıl yönetici olarak, öğretici olarak, daha doğrusu ben öğretmen olarak demek istiyorum, üniversiteye hizmet ettiniz. Zor günleriniz oldu kuşkusuz. Bugün, bu söyleyişi yaparken, geriye baktığınızda, özellikle eğitim dönemiyle ilgili olarak, yapamadığınız, gerçekleştirmediğiniz, kafanızda düşünce olarak olup da gerçekleştirmediğiniz, bugün, "keşke şunları da şöyle yapsaydık, şunlara da şöyle yön verseydik," dediğiniz konular var mı?

ULSOY: Yok. Bizim elimizde olan imkanlara göre mümkün olanı yaptık. Ama bunun dışında, ilk geldiğimiz zamanlarda, hepimizin ısrarla istediği ve üzerinde durduğu bir konu vardı. Onu gerçekleştirmek bizim gücümüz dahilinde değildi. O da şu: Biz üçümüz de Berlin'de okuduk. Berlin de, bütün Almanya'da olduğu gibi, yeşillik, güzel ormanları olan bir yer. Dış bölgelerde, İstanbul'un Pendik'i gibi, Grüner Wald diye ormanlık bir alan vardı. Bu ormanlık bölgede bizim Harita Bölümünün, Berlin Mühendis Mektebi Harita Bölümü'nün büyük bir alanı vardı. Orada önceden tespit edilmiş nirengi noktaları, önceden yerleştirilmiş poligon noktaları, önceden yerleştirilmiş nivelman noktaları vardı. Ve biz, hiç unutmuyorum, her perşembe, topluca, bütün sınıflar, Grüner Wald'e giderdik. Özel otobüslerle. Bölümün bütün hocaları, bütün asistanları da gelirdi. Gruplara ayrılırdık. Orada ölçüler yapar, sonra bunları kıymetlendirirdik. Hafta sonunda da raporu Bölüme verirdik.

- Test ve uygulama alanı öyle mi?

ULSOY: Test alanı ve çalışma alanı. Yani sürekli olarak her hafta yaptığımız ölçüler vardı. "Böyle bir alanı yaratabilir miyiz?" Yani "İstanbul içinde bizim de böyle bir ölçme alanımız olabilir mi?" diye düşündük. Ama yapamadık.

Ayrıca ders bakımından da yapamadığımız bir şey var. Çalışma için bize birtakım föyler verirlerdi. Perşembe günleri giderken ne yapacağımızı bilirdik. Verilen vazifenin föyünde gösterilen yola göre çalışmalarımızı yapardık. O föyleri yapabilseydik hiç olmazsa... O da yok. Bunları yapamadığımız için üzgünüm.

- Hocam siz çok ilginç bir yılda emekliye ayrıldınız. Gerçi emekliye ayrıldıktan sonra da üniversiteyle ilişkileriniz kopmadı. Ama 1982 yılında, Türkiye'de tam da YÖK uygulamalarının başladığı bir dönemde emekliye ayrıldınız. Geçmişteki deneyimleriniz, izlenimleriniz, Avrupa'daki birikimleriniz göz önünde tutulduğunda, şu an üniversitelerin içinde bulunduğu durum için neler söyleyebilirsiniz?

ULSOY: Eskiden Bölümler, daha sonraki adıyla Fakülteler, doğrudan doğruya kendi isteklerine göre yollarını, yöntemlerini seçer, çalışmalarını düzenleyebilirlerdi. Şimdi bu olanak YÖK'le ortadan kaldırılmıştır. Daha merkezi bir sistemle, daha büyük birimler oluşturmak suretiyle bir çalışma düzeni seçilmiştir. Bundan şunu söylemek istiyorum: Teknik Üniversite hariç diğer üniversitelerde fakülte şeklinde olan birimlerin birleşerek Mühendislik Fakültesi haline geldiğini ve bunun daha küçük kadrolar vasıtasıyla idare edildiğini görüyoruz. Aradaki fark bu. Şimdi ben tabii uzaktan görüyorum işi. Belki karar almak bakımından birimlerin sayısını azaltmak işi kolaylaştırır. Ama elde edilen netice acaba daha randımanlı olur mu? Onun hakkında şahsen bir şey söyleyemem.

Yetişenlerin, bu hususta bilhassa, idarecilerin değil, yetişen gençlerin fikirlerine kıymet veriyorum. Yani ben, mesela bir araştırma yapmak istesem, hangi metot daha randımanlı diye araştırma yapmak istesem, her şeyden evvel öğrencilerin, yetişenlerin, yeni mezunların fikirlerini alıp onlara itibar etmek isterdim.

- Eğitimle ilgili bir soru daha yöneltmek istiyorum. Sizin ilginç bir eğitici yanınız vardı. Sizin uzmanlık alanınız, matematiğe dayalı. Matematik bilgisi iyi olmayanlar için zor anlaşılır, kavranması zor bir alandı. Ama siz öyle bir yetiye sahiptiniz ki, bu zor olanları kolay biçimde aktarabiliyordunuz. Böyle bir hocamız, öğretmenimizdiniz. Kolay aktarabilme nasıl bir yetenektir?

ULSOY: Bende böyle bir yetenek olduğunu söylüyorsunuz. Ama bende böyle bir yetenek varsa, ben bunu ilk hocalığı Harita Genel Müdürlüğü'nde yapmama borçluyum. Benim ilk hocalığım, Yıldız'a gelmeden önceki hocalığım, oradadır.

Harita Genel Müdürlüğü kendisine katılacak subayları topçuların arasından alıyordu. Bunları kendisi yetiştiriyordu. O zaman okul yoktu. Biz bu subaylara, teğmenlere hocalık yaptık. Fakat ilk başladığımız seneler, Genel Müdürlük yalnız genç elemanlara değil, Harita Dairesi'nde mevcut Albaylara, Binbaşılara da ders vermemizi istedi. Onlar da kurslara katıldılar. Yani, mübalağasız söylüyorum, babam yaşındaki insanlara ben hocalık yaptım. Onlardan bir tanesi dedi ki, "Hoca, benim 5 tane çocuğum var. Ben eve gidince hepsi benim başıma üşüşüyorlar. Onun için benim evde ders çalışacak vaktim yok. Ne öğreteceksen, derste öğret." Bu bana etki yapmış herhalde. Ben, en basit nasıl anlatılabilecekse bir konu, o yolu seçmeyi kendime vazife bildim. Ve o yönde, o yolda ders anlatmaya başladım. Soruyordum "Anlaşıyor mu, anlaşılıyor mu?" diye. Anlaşıldığı söylenince, o yolu seçtik. Yani ben derste anlattığım zaman, görüyorum ki, hakikaten bir çocuk çalışmasa da anlayabiliyor ve imtihanında da başarılı olabiliyor. Bunun için de seviyeyi çok düşürüp çok basite inmek lazım.

Yani yaşlı insanlara ders verme zorunluluğu, beni çok basit anlatmak mecburiyetinde bırakmıştır. Anlaşılmanın sebebi de, kanımca, budur.

- Eğitim konusuna birazcık ara vermek istiyorum. 1912'de doğan, bugün yaşamda olan bir kişi olarak, Cumhuriyet Dönemi'nin canlı bir tanığı-sınız. Türkiye'deki toplumsal yaşama, bu tanıklık doğrultusunda nasıl bakıyorsunuz? Türk toplumu nerelerden geldi, ne tür sıkıntılar geçirdi, şimdi nerelere yöneldi?

ULSOY: Benim tahsil hayatım 70 sene önce başlıyor. 70 sene öncesinde Türkiye'de eğitim nasıldı? Toplum nasıldı? Bunları tetkik etmek problemi çözer. Ben kendim bildiğim kadarını söyleyeyim.

Benim okula başladığım zaman, Türkiye'de okuma-yazma oranı, kesin istatistiki bilgi veremem ama, çok düşüktü. Şunu söylemek isterim; değil bir meslek okulunu bitirmiş olmak, liseyi bitirenlerin sayısı çok azdı. Hatta ortaokul bitirenlerin sayısı çok azdı. Türkiye'de eğitim gelişmemişti. Üniversiteler malum. Bir tane İstanbul Üniversitesi var. Yani her şey eksikti. Zamanla, Cumhuriyet Hükümetleri devrinde bu noksanların giderilmesine çalışılmıştır.

Şimdi Türkiye'nin hemen her yerine serpilmiş liselerimiz, üniversitelerimiz var.

Biz hakikaten çok kötü bir zamana rastladık. Her şeyi kendimiz öğrenmeye gayret ettik. Memlekete döndükten sonra da. Yani bizi rehber olarak yetişmiş insanlar karşılamadı. Biz başkalarına rehber olduk.

- İki dünya savaşı gördünüz...

ULSOY: Birincisini hatırlamıyorum. Çünkü 2 yaşındaydım. Ama Birinci Dünya Savaşına ait bir anım var. Savaş bitmiş, İstanbul işgal edilmiş. Biz de İstanbul'dayız. İşgal kuvvetlerini vızır-vızır dolaşırken görüyoruz. Bir gün kardeşimle beraber oynuyoruz. Galiba Fransız subaylarıydı. Bir otomobille gidiyorlar. Biz de çocukluk... Düşmanlık diyemeyeceğim. Henüz okula başlamamış çocuğun düşmanlığı olmaz. Taş aldık yerden. Onların otomobillerine savurduk. Hemen otomobili durdurdular. Birinin elinde kırbaç vardı. Bize vurmak istedi. Ve biz kaçtık.

- İkinci Dünya Savaşının öncesini ve sonrasını ise yoğun biçimde yaşadınız... Öncesinde Almanya'da, sonrasında Türkiye'deydiniz.

ULSOY: Almanya'da Hitler vardı. Ben Hitler Almanyası'nda okudum. Diplomamda da onların işareti var. O devrin birtakım sıkıntıları vardı. Yabancı düşmanlığı, Yahudi düşmanlığı... Yabancı olarak size hor bakan insanların arasında yetişmiş olmanın ezikliği var...

Ekrem Ulsoy dünyaya nasıl bakar? Dünyaya bakışı nasıldır?

ULSOY: Bunu söyleyebilmek için evvela kendimi tanıtmam lazım. Ben, insanları ayırt etmeden, hepsini sevmeye çalışan bir insanım. Kimseye düşman değilim. Düşmanlarıma dahi düşman değilim. Onun için, dünyanın da, ancak, birbirini seven, birbirine düşman olmayan toplumlar haline gelmesi halinde barışa, mutluluğa ve ekonomik bakımdan zenginliğe ulaşacağıma kaniyim. Dolayısıyla çabam bu. Kendim kimseyle kavga etmedim. İlkokulda bizi kızdırıp birbirimize düşürmelerinin haricinde. Ona da ben sebep olmuş değilim. Kimseyle kavga etmek de istemem.

Elimden geldiğince insanlara yardım etmeyi severim. Hatta o bakımdan, eğer mühendis olmasaydım, doktor olup, insanlara, dertlerinden dolayı, yardım etmek bana mutluluk verirdi.

- Söyleşi kendiliğinden benim de düşündüğüm bir noktaya geldi, Sizin bir insan ilişkisi anlayışınız var. Sizin sohbetlerinizi biz yaşadık. İnsanlar arası ilişkilerde sıcak bir yanınız var. Anlaşmazlıkları törpüleyici yaklaşımınız var. Siz bunu, "ahenkli ilişki", "ahenkli çalışma" olarak özetliyorsunuz. Üç kafadarlar denemez belki, yapı olarak farklı üç insan, Ekrem, Macit, Burhan bir araya geldi ve uyumu, ahengi sağladılar. Ahenkli olma, insanlar arası ilişkilerde uyum nasıl sağlanabilir?

ULSOY: Bunun temelinde hoşgörü yatıyor. Çünkü şu muhakkak ki, tabiatta birbirinin tıpa-tıp aynı, eşiti iki insan yok karakter bakımından. Dolayısıyla bir araya geldiğiniz zaman, farklı karakterler arasında bir sürtüşme, çatışma demesem bile sürtüşme olabilir. Eğer hoşgörü tarafınız kuvvetliyse o zaman ahenk doğar. Ama takdir edersin ki, çok insanla bir araya gelindiği zaman hepsine tahammül etmek hakikaten çok zor bir şey. Ama ahenge kıymet veriyorsanız bu tahammülü göstereceksiniz. İyi idarecinin de önemi bu ahengi yaratmak olduğuna göre, onun da çok tahammüllü olması lazım. Yani, insanların birbirlerine tahammül etmelerini öneriyorum.

Ayrıca, kendimden bahsetmek gerekirse, dünyaya bakış açısı bakımından, bütün insanların iyi olmasını istiyorum. İyiliğin içinde birçok faktör var. Ve bunların başında da, kanaatimce, doğruluk gelir. Doğru olmaya çalıştım. Elimden geldiği kadar. Bütün dostlarımın da, bütün insanların da iyi olmasını istiyorum. Egoist olmamalarını tavsiye ediyorum. Yalnız kendi çıkarlarını düşünmemelerini istiyorum. Şimdi, deminki sorunun bir bölümüne böylece yaklaşma imkanı buluyoruz.

Zamanımızda bu hoşgörünün olmamasıyla çıkarıcılık ön plana geçtiği için, ahengın git-gide bozulmasından korkuyorum. Yani toplumumuzun daha mutlu olması için ahenk şart. Ahengın temelinde de kimsenin egoist olmaması, yalnız kendi çıkarını düşünmemesi var. Halbuki bunları bozmak o kadar normal hale geldi ki, kimse üzerinde durmuyor. Hatta o kadar tehlikeli bin hal aldı ki, hiçbir çıkar sağlamadığı halde, insanların sözlerinde durmadıklarına ve yalan söylediklerine şahit oldum. Hani kendi çıkarına olsa, "ne yapalım, çıkar için yalan söylüyor, aldatıyor" diye düşüneneğim. Alışkanlık haline geldiği için, hiçbir menfaat sağlamadığı halde insanların yalan söylemesi beni üzüyor. Bunlar ortadan kalksa, herkes herkese saygılı olsa ve kimse açığözlük yapmasa, hoşgörülü olsa, dünyada ikinci bir cennet elde edebiliriz.

- Bu görüşlerinizin bir uzantısı olarak, sizin sıkça kullandığınız bir kavram daha var: İnsan mühendisliği... Bunu açar mısınız?

ULSOY: O, benim değil, rahmetli Macit Beyin sözüdür. Mühendis birtakım malzeme kullanıyor. Bunları kullanabilmesi için onları bilmesi gerekir. Dolayısıyla siz de bir işi başarabilmeniz, bir ekiple işi başarabilmeniz için ekibinizi bilmelisiniz, insanları tanımalısınız. Tabii bu iş başarıma gittikçe genişleyebilir. Küçük çapta iş olur, büyük çapta iş olur, idareci olursunuz, politikacı olursunuz, milyonlarla iş yapmaya kalkarsınız... Dolayısıyla siz elinizdeki malzemeyi tek tek, veyahut büyük kitledeki insanları tanıyabiliyorsanız başarılı ve faydalı birisi olursunuz. Tabii bunun için, demin dediğim gibi, iyiliği istemeniz ve çıkarıcılığı reddetmeniz şart.

Özet olarak insan mühendisliğinden maksat, beraber olacağımız, kullanacağımız malzemeyi, burada malzeme insandır, tanımanızdır. Tanımaya, biz mühendislik diyoruz. Macit Beyin ortaya attığı bu kavramı beğendiğim için zaman zaman kullanıyorum.

- Hocam, geleceğe nasıl bakıyorsunuz? Bunu iki yanıyla sormak istiyorum: Birincisi ülkemiz açısından, ikincisi mesleğimizin ülke koşullarında gelişimi açısından geleceğe nasıl bakıyorsunuz? Yani haritacılık nereye doğru gidiyor?

ULSOY: Haritacılıktaki gelişme bütün teknik alanlardaki gelişme gibi olacaktır kanaatimce. Bütün teknik alanlarda, eskiden ağırlık, insandaydı. Malzeme o insan tarafından kullanılıyordu. Şimdi her şey teknolojiyle geliştiği için, bu teknolojinin gelişmesine paralel olarak iş, otomatikleşecektir. Yani

insanlar eskisine nazaran, daha çabuk netice elde edecekler. Tabiatıyla insanlar, bizim mesleğimiz açısından söylemek isterim, zamanla işin içinden sıyrılmak, en hafif tabiriyle söylüyorum, amacıyla birtakım hataları bilerek ya da bilmeyerek yapmaktadırlar. Halbuki makineyi bir defa ayar ettiğiniz zaman, yahut otomatik çalışmayı bir defa düzenlediğiniz zaman hata yapmaz. Böylelikle kaba, bilinçli hatalar tamamen ortadan kalkacak ve istikbalde, her alanda olduğu gibi, haritacılıkta da daha güzel, daha güveneceğimiz eserler ortaya çıkacaktır.

- Soruyu biraz daha ileri götürelim izninizle. Sizce 2000 yılında haritacılık nasıl olacak? 21. yüzyılın haritacılığını tanımlayabilir misiniz?

ULSOY: Bu sorunun cevabı deminkinin içinde var. Her şey otomatikleşeceğine göre, her şey tekniğin gelişmesine paralel olarak gideceğine göre, şimdiden "teknikte ne gibi gelişmeler olabilir?", bunu tahmin etmeye dayanıyor iş. Her şey klasikten, tamamen ayrı bir yöne doğru gidiyor. Mesela, nirengiyi ele alalım. Eskiden nirengide teker teker noktaların bulunması cihetine gidilmezdi. Bütünü birden göz önünde tutularak seçim yapılır, onun üzerinde çalışılırdı. Dolayısıyla bir noktaya gittiğiniz zaman öbür noktayı görmek lazım ki bir gözlem yapılabilsin. Bugün uzaya çıkmakla bu şart ortadan kalkmıştır. Bana öyle geliyor ki, tek tek noktaların tespiti, dolayısıyla birbirini görme, birbirleriyle ilişki kurma problemi kendiliğinden bitecektir.

Çizim alanında gelişmeler çok büyük. Bu nedenle odada çalışıp kartografa dayanarak, kendi ölçmelerimize dayanarak işi tek tek yapmaktan ziyade, bütün noktaların koordinatlarına göre ve bölgenin haritalarını otomatik olarak elde etme bakımından daha büyük hamleler olacaktır.

- Bu söylediklerinizden bazı ip uçları yakalanabilir. Geleceğin haritacılarına öğütleriniz...

ULSOY: Bunları bir buyruk olarak yapmak istemem Çünkü ben demokrat zihniyetli birisi olduğum için, kimseye buyurmadım. Yetişen gençliğe de, iyi niyetle bile bir şey buyurmam. Ancak ben kendi mesleki hayatımda önem verdiğim noktalara işaret etmek isterim. Bu manada benim kıymet verdiğim şeyleri şöyle sıralayabilirim:

1. Mesleğinizi öğrenmek ve en iyi şekilde uygulamak için tam çaba gösteriniz.

2. Yenilikleri izleyiniz ve daima "bilginin sınırında olunuz". Bunun hakkında açıklama yapmak istiyorum. Bu cümle eski astronomi profesörü ve meteorolojinin bir numaralı adamı Prof. Fatih GÖKMEN'in sözüdür. Fatih Hoca, Rasathane Müdürü'yü. Fatih Hocayla beraber çalışmıştık, hem Harita Dairesi'nde hem de Almanya'da. Onun sözüdür. "Bilim adamı bir şeyler araştırır, bir şeyler bulmaya çalışır. Ama kendisi bir şey bulmasa da bilimin hududunda olmalıdır," demişti. Bu ne demek? Açıklamak gerekirse, hududu bilmek için hududa gelmiş olmak lazım. Dolayısıyla en son yeniliklerin hiç olmazsa ne olduğunu bileceksiniz. Kendiniz bulmasanız bile, en son yenilikler nedir? Her alanda, "buraya kadar bulundu, uygulanıyor, istikbalde şunların bulunması arzu ediliyor. Bu lafı söyleyebiliyorsanız, bilim adamısınız," derdi.

İşte buna göre mühendislerin, yetişmişlerin ve yetişeceklerin sadece okulda öğrendikleriyle kalmaması lazım. Bizim Avrupalılara göre en büyük farkımız, bir defa yetişip diploma aldıktan sonra, defterleri, her şeyi kapamak. İşte bu yasak... Hiçbir şeyi kapamayacaksınız. Yenilikleri takip etmeye devam edeceksiniz. Yani hiçbir şey yapamıyorsanız, hiç olmazsa mesleğin sınırında olun. Yani nereye kadar gelinmiştir, ilerinin problemleri nelerdir? Ben de bu tavsiyeyi yapıyorum.

- Yani öğrencilik hiç bitmeyecek...

ULSOY: Ebedi öğrencilik... Kısaca bunu söyleyelim. Ebedi öğrenci olacaksınız, beşikten mezara kadar. Bunun manası, bilgilerinize sürekli bir şeyler katmaya gayret edeceksiniz.

Çünkü, "En iyi hoca, en iyi öğrenci olandır."

- Diğer öğütleriniz...

ULSOY: 3. Gerek mesleki gerekse sosyal çabalarınızda, sözlerinize ve randevularınıza sadık kalınız. Bundan maksadım şu: İş ve ticaret hayatında bu çok önemli bir rol oynar. Eğer siz “ben şu tarihte işimi bitirebilirim,” deyip, işinizi bitirirseniz krediniz artar.

Ben de harita mühendisleri yetiştirmeden evvel 3-5 kuruş kazanmak için hesap yapmıştım. Kime hesap yaptıysam, bir tek gün, bir tek saat geciktirmeden işleri teslim etmek imkanını buldum. Yine bir görüşme için birisiyle randevulaştığım zaman, dakikası dakikasına bütün randevularıma yetişmişimdir. Dolayısıyla bunu, para kazanmasam bile, hiç olmazsa kredimin yükselmesinde önemli rolü olduğuna inandığım için, gençlere bunun da önemli bir husus olduğuna işaret ediyorum.

4. İnsanlara sevgi ve saygıyla yaklaşınız.

5. İyi bir vatandaş olunuz.

- Bu ne demek Hocam? Bununla neyi kastediyorsunuz?

ULSOY: Bundan şunu kastediyorum. Toplum halinde yaşamasını bilmek. Bunu bir anımla açıklamak isterim. Öğrenimini Amerika’da yapmış, çok kültürlü eski bir arkadaşım, zaman zaman önemli bulduğumuz konuları tartıştık. Bu konuşmalardan birinde, kendisine, hukuk tahsilini Türkiye’de bitirmiş kızıyla, orta öğrenimini Amerika’da gördükten sonra yurda dönmüş ve Türkiye’de üniversiteye girme hakkını kazanamamış olan yeğenimden bahsettim ve ona, “bunun için ne diyorsun?” dedim. Arkadaşım cevap verme yerine, “Ekrem Bey, Amerika’da yetişmiş olan yeğeniniz, sizin kızınızdan daha iyi vatandaşdır” dedi. Onun sözleri benim sorunun karşılığı olmamakla beraber, beni çok düşündürdü.

Şimdi bundan maksat şu, açıyorum. Almanya’da, Amerika’da, ileri bütün ülkelerde, İskandinav memleketlerinde, memleketin yasalarını yalnızca güvenlik kuvvetleri değil, vatandaşlar teker teker korur. Bu çok önemli. Bu münasebetle, Berlin’de başımdan geçen şu olayı anlatayım: Harp içerisinde beni vazifeli olarak tekrar Berlin’e göndermişlerdi. Orada baz tellerinin ayarını bir enstitüye bıraktım, yapacaklardı. Ben de gidiyorum. Bir yer tamir ediliyor. Onun altından vasıtayla geçilemez diye kapatmışlar. Ortada benden başka kimse yok. Zaten harp dolayısıyla sokaklar tenha. İki hanım önden gidiyor, 80 yaşlarında. Üniformalı birisi, galiba orman memuru idi, bisikletle oradan geçmeye kalktı. Hemen 2 hanım “Dur” dediler. Adam durdu. 2 hanım, “sen utanmıyor musun, bak bir de devleti temsil ediyorsun. Oraya yazılmış, hükümetin emri. Sen bunu nasıl çiğnersin?” dediler. Adam derhal hazırol vaziyetine geçti. “Affedersiniz bayanlar, haklısınız” dedi, çekti gitti.

Şimdi bizde olsa, bir suçun işlenip işlenmediği kimsenin umurunda olmaz. Mesela başka bir örnek vereyim: Umumi bir yere herhangi birisi bir çöp atıyorsa kimsenin umurunda olmaz. Görür, bir tane de tekme vurur. Orada devletin, belediyenin yasalarını, yönetmeliklerini vatandaşlar teker teker korur. Dolayısıyla yığınla güvenlik görevlisine, yığınla polise, yığınla hakime ihtiyaç yoktur. Ve böylelikle, hiç kimse, dağ başında bile olsa suç işleyemez.

- Biz neden başaramıyoruz bunu?

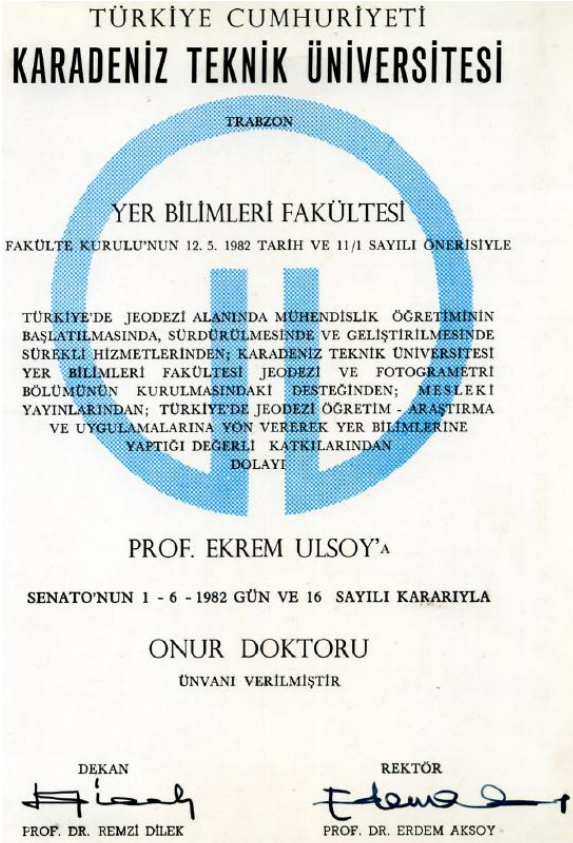
ULSOY: İyi vatandaş olmadığımız için. Tabii ki iyi vatandaşlık, bir toplumun bir gelişmişlik düzeyidir. Biz henüz bu düzeye gelmedik. Biz yalnız kendi menfaatimizi düşünüp, bize gelecek zararları önlemeye çalışıyoruz. Veya “benim çıkarım nedir?” deyip, çıkarımız için savaş yapıyoruz. Halbuki bazen benim çıkarım, devletin ve toplumun aleyhine olabilir. Oralarda bu durumlarda ortaya çıkacak suçun karşısında hem güvenlik güçleri, hem de tek tek vatandaşlar vardır.

- Sizi yakından tanıyanlar sizi ikiye parçalamaya çalışıyorlar. Ekrem Hocanın 2 yapısı vardır: Üniversitede hoca, özel yaşamında arkadaş... Bu gerçekten böyle mi? Ya da aslında bir tek yapının, yaşamın farklı alanlarındaki koşullar nedeniyle gerçekleşme biçimleri mi?

ULSOY: Her ortamın bir gereği vardır. Derste ciddi olmak zorundasınız. Ama bir sohbet esnasında şaka da yapabilirsiniz. Ama derste ciddi davranıyor diye bir insan şaka yapmaz mı? Şaka yaparsa, burada ciddi burada şakacı, bu insan ikiyüzlü demek mi lazım? Bence işin hakkını vermek gerek. Bunun sırası mı, değil mi? Yani sırasına göre davranmayı ben doğru buluyorum. Sürekli olarak asık suratlı olmak da doğru değil, sürekli maskara gibi olmanın da anlamı yok. Dolayısıyla bir ortamda, Osmanlıca tabiriyle söylemek gerekirse, “zemine ve zamana uygun davranış”. Zemin ve zaman değiştikçe çeşitli şahsiyetler ve karakterler çıkıyor gibi görünür ise de, zemin ve zaman bir bütün olarak düşünüldüğü taktirde, ki insanın şahsında o tecelli ediyor, buna iki ayrı karakter dememek gerekir.

- Siz zaman zaman meslektaşlara meslek dışı şeyler okumalarını öğütlüyorsunuz? Bu gerekliliğe hangi nedenlerle vardınız?

ULSOY: O esnada şunu söylüyorum: Bu cümlemi duymamışsındır. Diyorum ki, “eğer yalnız mühendis olarak kalacak olursanız, öğrendiğiniz şeyler size yetebilir.” Fakat hayatın bazı garip tesadüfleri oluyor. Bazen hiç ummadığınız anda, hiç ummadığınız bir kişi, “Gel, sana muhtacım” diyebilir. Bu durumda siz onu reddedemezseniz, o zaman göreceksiniz ki, yalnızca mesleki bilgi kafi gelmez. Dolayısıyla, “Bugün çağımızda herkesin bilmesi gereken konular ne ise, bunlara göz atınız” diyorum. Mesela ekonomi, sosyoloji, tarih, coğrafya, azıcık siyasi tarih... “Bunlara göz atınız, bunlara ait eserleri inceleyiniz,” diyorum. Bunların yanı sıra biraz da felsefeyle ilgileniniz ki, dünyada neler olduğunu, pek fazla derine kaçmadan

görebilesiniz. İşte bunlar, alacağınız o davet esnasında size lazım olacaktır. Bunlara ilaveten, ben almadım, ama “Siz böyle bir davet alırsanız, güzel konuşmaya da muktedir olmanız lazım” diyorum. “Buna da kıymet verin” diyorum.

- Uzun yıllar üniversitede mühendisleri eğittiniz. Sonuçta hepimiz sizin öğrenciniziz. Bunların bir bölümü bilimle uğraşiyor. Son yıllarda yeni kuşaklarda bilimle uğraşma eğilimi eskiye göre biraz zayıfladı kanımca. Bilimle uğraşmak isteyen yeni kuşak meslektaşlarınıza neler öğütlersiniz? Üniversitede çalışmanın anlamı nedir?

ULSOY: Üniversitede görev yapmak, gerçeği araştırmak demektir. Herkes kendi mesleğiyle ilgili gerçekleri, yöntemleri araştıracaktır. Ve mesleğini ıslah etmeye çalışacaktır. Onu geliştirecektir.

Mesleği yalnızca rutin, bir işi yapıp teslim etmekten ibaret sananlar için bilim lükstür. Ona mektepte öğrendiği mühendislik bilgileri yeter. Ama mesleğine bir katkısının olmasını istiyorsa, bilime katkısının olmasını istiyorsa, o zaman üniversitede çalışır. Orada çalışma düzenini, araştırmayı öğrenir. Araştırma bir yöntemdir.

- Üniversitede çalışmanın manevi yanı çok önemli. Üniversite öğretim üyelerinin aldıkları ücretler, onların maddi olarak tatmin olma düzeylerinin çok altında. Bu nedenle manevi tatmin ön plana çıkıyor. Manevi haz, onları üniversitede tutuyor. Bu haz, nasıl bir hazdır Hocam?

ULSOY: Bunu ben şöyle söylüyorum; *mesleği sevmek*. Bir insan sevdiği bir şeyi yaparsa, ondan haz duyar. Fakat maalesef, memleketimizdeki talihsiz bir durumdan bahsedeceğim bu münasebetle. İnsanlar istedikleri, sevdikleri mesleği uygulayamıyorlar. Hatta onu öğrenmek imkanından bile mahrumlar. Mesela benim kızım kimyager olmak isterdi. Puanı kimyaya yetmedi, hukuka girdi. Kimya nerede, hukuk nerede? Dolayısıyla herkese istediği mesleği öğrenme imkanı sağlansa, o zaman daha işin başında “ben bu mesleği seviyorum” der, ona göre seve seve ona bağlanır. Onun için ben eskiden gençlere şunu söylüyordum: *Mesleğinizi seviniz ve onu en iyi şekilde yapınız...* Tavsiyem buydu. Şimdi bu imkan yok.

- Peki son yıllarda sevgi neden yok oldu?

ULSOY: Herkes istediği mesleği seçemiyor da ondan. Derste söylüyorum, bazıları derler ki, “Gauss ömrünü matematik için feda etmiş.” Ben, “Yanlıştır” diyorum, “feda etmemiş o adam. Sen ona tiyatroya, operaya git dediğin zaman, beni rahat bırak, ben formüllerimle çok mesudum derdi.” Mesleği sevmek bu. Mesleği bu kadar çok severseniz, orada başarılı da olursunuz, hatta yaratıcı da olursunuz. Üniversitedeki haz da buradan geliyor. Üniversiteye alışmıştır, sevmeye de başlamıştır umarım. Sevmeye başlayınca işleri zorla yapmak söz konusu olmaz. Kimse rektörün direktifiyle bir şey daha öğrenmiyor. Kendi kendine diyor ki, “benim şunu da öğrenmem lazım”. Kendi isteği bu. Bundan haz duyar o.

- Bugün geriye baktığınızda, uzun, 60 yıllık meslek ve mühendislik yaşamınıza baktığınızda, “eksik bıraktım” dediğiniz, “yapamadım” diye düşündüğünüz şeyler var mı? Ya da tersini sorarsam, yaşamda amaçlayıp da erişemediğiniz şeyler var mı? Nelerdir?

ULSOY: Bu münasebetle şu anımı hatırlatacağım. Bizde eskiden fotogrametri dersini verecek hoca yoktu. Ne Macit Bey ne Burhan Bey bu dersi veriyordu. Biz İsviçre’den bir mütehassıs getirdik. Brandenberger’in her işini ben gördüm. Mesela gümrüğe gidiyor, beni beraberine alırdı. Polise gidecek, beni de götürürdü. En yakın yardımcısı gibiydim. Ayrıca tercümanlığını yaptım. Bana çok minnettar. Ayrıca taktir de edermiş. Bu kalktı, Amerika’ya gitti. Oradan bana bir mektup yazdı. “Ekrem, ben senden Amerikalılara bahsettim. Türkiye’de harita ile ilgili bir şeyler öğrenmek isterseniz, müracaat edeceğiniz adam, Ekrem’dir,” dediğini yazıyordu. Kendimi methetmiyorum, bunları o söylüyor. Amerikalılar Brandenberger’e demişler ki, “O adama söyle, Amerika’ya gelsin. Ona hocalık verelim. Ama gelir gelmez vazifeye başlayacak.” Ben Almanca biliyorum. Böyle bir teklif Almanya’dan gelse, gider, ders de verebilirdim. İngilizce bilmediğim için böyle bir kaybım oldu. Gidebilmiş olsam, hayatım tamamen değişebilirdi. Tamamen değişecekti.

- Mesleğimizle ilgili, fıkra nitelikli bir anıyı anlatır mısınız?

ULSOY: Kasım Yaşar'dan dinlediğim bir fıkra var:

Arazide açılı ölçüyorlar. Mühendislerle veya subaylarla beraber yardımcı personel olarak erler bulunuyor. Bunların da eğitim düzeyi düşük. Böyle bir ekip teodolitle aylarca açılı ölçmüş. Bir gün ölçü yaparken erlerden biri arkadaşına demiş ki:

- Bu yüzbaşı atıyor.

Yüzbaşının yaptığı ölçüler için "atıyor" deyimini kullanıyor.

- "Niye?" diyor arkadaşı.

- "Bu adam aylardır bunun içinde okuyor," diyor aleti göstererek, ve sürdürüyor

- Bu kadar sayı bu küçük aletin içine sığar mı?

- Şunu öğrenmek istiyorum: Sizce bizim mesleğimizin, haritacılığın felsefesi nedir? Haritacılık, felsefi olarak ne demektir? Ve haritacının meslek felsefesi ne olmalıdır?

ULSOY: Dünyayı, ülkeyi veyahut küçük bölgeleri ölçmek vazifemiz olduğuna göre, bunları en iyi şekilde yapacak bir düzen, bir sistem kurmak harita mühendisinin amacı, felsefesi, düşüncesi olmalıdır. Tabiatıyla en iyiyi elde etmek için, en başta çıkarılıktan vazgeçmek lazım. İstersen biraz basit bir tabir kullanayım: "Sabunlama" deyimini sözlükten tamamen çıkarmak lazım. Ama bu mümkün mü? Değil mi? Bunu bilmiyorum. Zaten en iyiye hangi alanda, kimler ulaşabiliyor ki? Ama idealist insanlar isek, yani idealist insanlara hiç olmazsa seslenmek istiyorum, hakikaten ne yapılacaksa onun en iyisini yapmaya gayret gösterelim.

- Haritacılığın yapısında, işin her aşamasında kontrol edilmesi, kontrollü ve sağlam iş üretme söz konusu. En küçük değeri bile göz ardı etmeme, değerlendirme yanımız var. Bu değerlendirmelerin sonunda üreteceğimiz sonuçların mutlaka doğru olması gerekiyor...

ULSOY: Bunun için de haritacı, yaptığı iş kadar kontrol yapar. Ama kontrol için harcanan zaman çıkarıcı için bir kayıptır. Halbuki kazanç başa geçtiğinden o kontrolü yapmaz ve olduğu gibi bırakır. Hata yapmışsa, tabiatıyla o da gizli kalır. Avrupa'dakilerin elde ettiği ve büroya getirdiği ölçme malzemesi kontrol edilmiştir. Zaten iyi bir haritacı, bu cümleyi ben bazen derste de söylerim, "İyi bir haritacı, ayak bastığı, alet kurduğu noktaya bir daha alet kurmaz." Eğer yaptığı iş doğruysa...

Bu nedenle sorunun cevabını şu basit, herkesin anlayacağı bir cümleyle ifade edebiliriz: "İyi sonuç almak için, tekrara gerek kalmayacak bir düzen, bir çalışma sistemi kurmak lazım."

Bunun için de tabiatıyla kontrol başta geliyor. Yaptığımız işleri mutlaka kontrol edeceğiz. Ve "işimiz bitti" dediğimiz anda, onda hata olmadığına kesin olarak inanacağız.

- Hep mütevazı yaşamınızla biliniyorsunuz. Hocalık dışı gelir kaynaklarına çok fazla yönelmediğinizi biliyorum.

ULSOY: Yalnız Yıldız'da sizler mezun olmadan evvel, ben de aile bütçesine destek olsun diye, müteahhitlere hesap yaptım. Bunu bir süre devam ettirdim. Sonra beni yine aradılar. Arayışlarının sebebi de, az önce söylediğim ilkelerdir. Hiç kimseye yalan söylemedim ve randevularıma hiçbir zaman geç kalmadım. Zamanında işlerimi teslim ettiğim için piyasada da muteber bir insan oldum. Beni aradılar. Dedim ki, "Beni artık bırakıp, gençleri bulun." "Yok," dediler, "seni istiyoruz." "Neden beni istiyorsunuz?" "Sen zamanında teslim ediyorsun," dediler. Bu işleri 5-6 sene yaptım.

- Demek ki, mezuniyetinizden bu yana 55 yıl tek gelir kaynağıyla yaşadınız. Bugünlere geldiniz. 1949'dan bu yana olan bölüm hocalıkla geçti.

ULSOY: Miras bakımından da fakir bir ailenin çocuğu olduğum için, bana bir servet intikal etmedi. İster istemez mütevazı bir hayatım oldu. Mesela bana diyorlar ki, “Neden senin bir otomobilin olmadı?” Benim alacak imkanım olmadı ki!..

- *Bunu bir servet bildirim sorusu olarak kabul etmezseniz ve beni hoş görürseniz sormak isterim: Bu 60 yıllık mühendislik yaşamınızda, yaşamınızı sürdürme dışında nelerin sahibi oldunuz? Çünkü son yıllarda bazı şeylerin sahibi olmak öyle kolaylaştı ki...*

ULSOY: Bir apartman dairem var. O kadar. Başka bir şeyin sahibi olmadık. Bunun dışında 3-5 kuruş biriktirdim. Yüksek enflasyon ortamında o da doğru mu yanlış mı bilmiyorum. Çünkü biriktirdiğin eriyip gidiyor. Bu birikim yapmamın nedeni de hastalık korkusu. Bizim gibi yaşlıların hasta olduğu zaman büyük masraflara katlanmak mecburiyeti söz konusu. Böyle bir durumda kimseye muhtaç olmamak için 3-5 kuruşu bir kenara ayırmaya çalıştım. Hastalık olursa ilk masraflar için kullanılmak üzere. Gerçi devlet bizi tedavi ediyor, ama hükümet dairelerinde her şeyin hemen hallolmadığını biliyoruz. Bir ihtiyacım olursa diye, sağlık parası olarak 3-5 kuruş biriktirdim. O da önemli bir şey değil.

- *Hocam, size bu söyleşi için çok teşekkür ediyorum.*

ULSOY: Estağfurullah.